

teoretisk spekulation. Såsom verklig kompositionsform nådde den sin fulla utveckling med nederländska skolans mästare, särskilt Okeghem och Josquin des Prez, samt därjämte Palestrina. Från att vara vokalsats blev den med 1600-talet instrumental och nådde som sådan sin högsta fulländning med J. S. Bach. Den vokala k. hade under 1600-talet föga odlats men framstod ånyo med Bachs och hans samtida Händels stora oratorier, passioner och kantater. Mozart och Beethoven odlade k. i mindre grad, och endast undantagsvis fullföljdes de gamla principerna under 1800-talet. Först i våra dagar har man ånyo begynt skriva i »lineär k.», d. v. s. med huvudsaklig tanke på var stämma för sig. E. Kurths bok om k. hos Bach, »Grundlage des linearen Kontrapunkts» (1917), har för denna nya skola fått en genomgripande betydelse. — Läroböcker i k. ha skrivits av bl. a. J. J. Fux, G. Martini, F. W. Marburg och J. G. Albrechtsberger på 1700-talet samt L. Cherubini, F. J. Fétis, F. Bellermann, S. Jadassohn och H. Riemann på 1800-talet. T. N.

Kontrarevolution, motrevolution, politisk rörelse, som åsyftar att ominnetgöra en på revolutionär väg gjord förändring i stats-skicket. — *Adj.*: Kontrarevolutionär.

Kontrasigna't, se Kontrasignation.

Kontrasignation (av lat. *contra*, emot, bredvid, och *signare*, teckna). Från verk eller myndighet utgående expeditioner äro i allm. försedda dels med vederbörande chefs underskrift, dels med en särskild underskrift, »kontrasignation», av den, som skall ombesörja beslutets skriftliga avfattande. Denna underskrift intygar att expeditionen överensstämmer med det i ärendet fattade beslutet. Kontrasignanten, d. v. s. den, som på detta sätt kontrasignerat (undertecknat) en expedition, är i princip endast ansvarig för expeditionens överensstämmelse med beslutet. — K. har en särskild betydelse vid expedition av regeringsbeslut. I allm. utgör k. av minister eller departementschef ett villkor för de från den högsta verkställande myndigheten utgående expeditionernas giltighet och verkställbarhet. I många länder står denna k. i samband med ministrarnas ansvarighet inför folkrepresentationen.

I Sverige ha sedan länge bestämmelser om k. funnits. I 1626 års kansliordning § 17 föreskrevs, att antingen en sekr. eller kanslern eller ett av kansliråden skulle kontrasignera de av konungen utfärdade besluten. Bestämmelser om k. återfinnas i en rad senare författningar. ss. 1634 års R. F. § 12, kansliordningarna 22 sept. 1661 och 26 okt. 1713, 1719 års R. F. § 23 och 1720 års R. F. § 28 samt 1772 års R. F. § 21. 1809 års R. F., som på denna punkt i huvudsak förblivit oförändrad, stadgar i § 38 om k. Det bestämmes här, att alla från konungen utgående expeditioner och befallningar, utom i kommandomål, för att bli gällande skola vara försedda med konungens underskrift och k. av den föredragande (d. v. s. vederbörande statsråd); denne är ansvarig för att expeditionerna överensstämma med statsrådsprotokollen. Om den föredragande finner något konungens beslut stri-

da mot R. F. och konungen emot föredragandens föreställningar yrkar, att beslutet skall utfärdas, skall föredraganden vägra k. och nedlägga sitt ämbete, vilket han ej får återtaga, förrän riksdagens prövat och gillat hans handlingssätt. Uraktlåtes kontrasignationsvägran, skall föredraganden enl. ansvarighetslagen för statsrådets ledamöter § 8 dömas till ämbetets förlust; särskilda straff kunna ådömas, om på grund av uraktlåtenheten någon lidit skada till liv, ära, frihet eller egendom. Föredraganden kan således i detta fall ej som konungens övriga rådgivare freda sig från ansvar genom att till protokollet protestera emot ett lagstridigt regeringsbeslut. Han måste genom kontrasignationsvägran hindra beslutets verkställande. I praktiken har dylik vägran ej förekommit. — I t. f. regering kontrasignera vederbörande expeditionsschefer; i övrigt undertecknas expeditionerna av regeringens ordf. och samtliga led. I kollektiv interimsregering kontrasignerar departementschefen genom att under sitt namn teckna ordet »föredragande». — I Norge kontrasignerar statsministern; själva k. medför ej ansvarighet i något fall. I Danmark äro däremot kontrasignanterna ansvariga för vad de underteckna. H. T. n.

Kontrast, motsats, tvärt avbrott, påfallande olikhet. — *Verb*: Kontrastera.

Kontrastnomen, se Synvillor.

Kontrastreck, det väderstreck, som är beläget i rakt motsatt riktning mot (180° från) ett visst angivet. Jfr Kompass, bild 1.

Kontribuera, bidraga, delta i ett sammanfatt; betala skatt.

Kontribution, bidrag, skatt, utskylder; krigsgäld, som förr stundom utkrävdes i fiendeland till den i landet inryckta arméns underhåll.

Kontributionsrätteriet, ett 1712 av Karl XII inrättat ämbetsverk med uppgift att i st. f. Statskontoret förvalta de e. o. skatter, som under namn av kontributionsmedlen från 1699 utskrivits av konungen med anledning av pågående krig. K. bestod av ständernas bankofullmäktige i riksbanken med ett kungl. råd som president. 1714 tillkom en ny avd. i K., det s. k. andra rätteriet, bestående av kommissarier, som arbetade under bankofullmäktiges överinseende. Denna avd. fick 1716 i uppdrag att i ständernas namn upptaga lån, och dess befattning med kontributionsmedlen övertogs då av Upphandlingsdeputationen. Ständerna beslöto 1719 att avskaffa K. och överlämna dess verksamhet till Statskontoret, men K:s båda avd. fortsatte dock delvis sin verksamhet, den första till 1724, den andra till 1727. — Litt.: J. E. Almquist, »Om kontributionsrätteriet» (i Karolinska Förbundets Årsbok 1917, tr. 1918). Ldht.

Kontroll, eg. motlista för granskning; uppsikt, övervakning; stämpel, t. ex. på guldvaror. — *Verb*: Kontrollera. — **Kontrollant**, person med uppgift att övervaka och granska.

Kontrollassistent, se Kontrollförening.

Kontrolldirektör, se Kontrollverket.

Kontrollförening, förening av kreaturs-

Ord, som saknas under K, torde sökas under C.